

Vägar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67)

Remiss från Justitiedepartementet
Remisstid den 28 april 2023

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Justitiedepartementet har remitterat Vägar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67) till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Trygghetsberedningen har i det aktuella delbetänkandet valt att fokusera på två områden: våld i barns och ungas nära relationer samt barns och ungas involvering i gängkriminalitet. Beredningen gör ett flertal olika bedömningar som man anser är centrala för effektivt förebyggande arbete inom de båda fokusområdena. Bland annat anser beredningen att insatser bör sättas in hos barn i riskzonen i lägre åldrar och att lokalt brottsförebyggande arbete som berör barn och unga behöver utvärderas i högre grad. Beredningen lämnar även ett antal skarpa förslag. Två av förslagen rör kunskaps- och kartläggningsuppdrag på området våld i ungas nära relationer. Övriga förslag rör vad beredningen benämner som en nationell kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Kopplat till förslaget om den nationella kraftsamlingen föreslår beredningen att ett inriktningsdokument för arbetet ska tas fram. Beredningen föreslår även att en särskild organisation i form av en kommitté på nationell nivå ska inrättas för att stödja satsningen samt att ett system för lokala överenskommelser mellan stat och kommun ska tas fram.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positiv till beredningens bedömningar och förslag men lyfter samtidigt ett antal invändningar mot delar av förslagen. Stadsledningskontoret anser att nuvarande strukturer på nationell nivå bör stärkas inom ramen för den föreslagna kraftsamlingen, snarare än att en tillfällig kommitté inrättas. Stadsledningskontoret anser vidare att berörda regioner – utifrån ansvaret för barn- och ungdomspsykiatri – bör utgöra motpart på samma sätt som kommun och stat i de lokala överenskommelserna. Därtill instämmer stadsledningskontoret inte i beredningens konsekvensanalys som rör beräknade kostnader för att kommunerna ska kunna omhänderta den föreslagna kraftsamlingen.

Socialnämnden ställer sig överlag positiv till beredningens förslag om en särskild kraftsamling och hade önskat att utredningen kunnat presentera tydligare former för hur viktiga aktörer kan samverka kring barn i riskzon samt att utredningen fokuserat mer på den psykiska ohälsan bland barn som begår brott eftersom samhället i dagsläget har svårt att tillgodose dessa barns behov av psykiatrisk vård och bedömning.

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till en nationell kraftsamling under förutsättning att kraftsamlingen får utvecklas i de samverkansstrukturer som redan är etablerade på lokal nivå så att det inte skapas parallella spår som hämmar och försvårar det arbetet.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget och den inriktning som beskrivs och framhåller att mycket av det som framkommer av delbetänkandet och den bedömning som Trygghetsberedningen gör ingår i förvaltningens och specifikt socialtjänstens uppdrag. Nämnden påpekar att mycket framgångsrikt arbete redan bedrivs och anser samtidigt att ytterligare metoder och arbetssätt behövs för att få en så god effekt som möjligt av det brottsförebyggande arbetet, både nu och över tid.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd ställer sig i huvudsak positiv till förslagen och påtalar att riktade statsbidrag generellt tenderar att kräva ett särskilt ansökningsförfarande samt att de är tidsbegränsade vilket därför inte säkerställer finansiering på lång sikt, vilket innebär att det kan leda till kostnadsökningar för kommunen i ett längre perspektiv, då verksamhet byggts upp med hjälp av tidsbegränsade statliga medel.

Södermalms stadsdelsnämnd ställer sig positiv till de förslag som ges för att utveckla och förbättra arbetet inom barns och ungas involvering i gängkriminalitet samt våld i barns och ungas nära relationer. Nämnden ställer sig mycket positiv till ett inriktningsdokument som beskriver de insatsområden som är mest angelägna att arbeta med för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Det är när tron på framtiden går förlorad som gängen och våldet blir ett alternativ. Det mest effektiva sättet att hindra unga människor från att välja kriminalitet är att erbjuda något som är bättre: en bra utbildning, något meningsfullt att göra på fritiden, ett första jobb och möjlighet att flytta hemifrån. En framgångsrik brottsbekämpning förutsätter tidiga förebyggande insatser och hela samhällets engagemang.

Det är tydligt att Stockholm och Sverige behöver lägga mer kraft vid de förebyggande insatserna. För många ungdomar rekryteras in i de kriminella nätverken.

Många av de förebyggande insatserna måste genomföras på lokal nivå, nära de barn och unga som växer upp i miljöer där riskfaktorerna är många och skyddsfaktorerna färre. Det är därför som Stockholms stad tydligt har prioriterat resurser till de förebyggande trygghetsinsatserna i vår senaste budget. Det brottsförebyggande arbetet är nu tydlig prioritering i stadens arbete.

Det är min uppfattning att mycket framgångsrikt arbete redan bedrivs i Stockholms stad. Samtidigt anser jag att ytterligare riktlinjer, metoder och arbetssätt behövs för att få en så god effekt som möjligt av det brottsförebyggande arbetet, både nu och över tid. I detta arbete är det också viktigt att uppmärksamma våld i ungas nära relationer. Jag är därför huvudsakligen positiv till beredningens bedömningar och förslag.

Det finns dock ett antal invändningar mot delar av förslagen. Bland annat bör nuvarande strukturer på nationell nivå stärkas inom ramen för den föreslagna kraftsamlingen, snarare än att en tillfällig kommitté inrättas. Vidare bör berörda regioner – utifrån ansvaret för barn- och ungdomspsykiatri – utgöra motpart på samma sätt som kommun och stat i de lokala överenskommelserna. Därtill instämmer jag inte i beredningens konsekvensanalys som rör beräknade kostnader för att kommunerna ska kunna omhänderta den föreslagna kraftsamlingen. En ökad bemanning på nationell nivå – vare sig i formen av en kommitté eller förstärkning av nuvarande strukturer – kommer kräva en motprestation från lokal nivå för att bli framgångsrikt. Nya dialogforum kommer med hög sannolikhet att tillkomma där berörda kommuner förväntas vara representerade på olika nivåer. Därtill kommer det att krävas arbetsinsatser från kommunerna för att ta fram de lokala överenskommelserna. Det finns även en risk att de åtaganden som småningom kommer att stipuleras i överenskommelserna kommer innebära ökade insatser från kommunernas sida. Staden bör ges full tackning för dessa eventuella kostnadsökningar. Vidare hade staden också önskat att utredningen fokuserat mer på den psykiska ohälsan bland barn som begår brott eftersom samhället i dagsläget har svårt att tillgodose dessa barns behov av psykiatrisk vård och bedömning.

Stockholm den 26 april 2023

Alexander Ojanne

Bilaga

Vägar till ett tryggare samhälle - Kraftsamling för barn och unga, dnr KS
2023/99-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarråden Christofer Fjellner (M) och Jan Jönsson (L) enligt följande.

Socialtjänsten har en avgörande roll för att förebygga att unga hamnar fel i livet och att ingripa när de behöver skydd. Det behövs dock även insatser från övriga myndigheter och ett gemensamt arbete för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet. Ett långsiktigt brottsförebyggande arbete börjar med att i större utsträckning uppmärksamma barn och unga, och deras livssituation. Likaså spelar skolan en central roll, både som arena där barn vistas till stor del och som skyddsfaktor genom en fullgjord skolgång. En övergripande och styrande strategi för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet behövs för att samordna samhällets aktörer i det arbetet. I Stockholms stad togs en sådan strategi fram av Liberalerna och det grönbåla samarbetet föregående mandatperiod där tidiga insatser, tydligt skolfokus för socialtjänsten och konkret samhandling mellan socialtjänst, skola och polis är den arbetsmodell som ska gälla. Det är därför glädjande att de förslag som nu lyfts fram i Trygghetsberedningens delbetänkande i huvudsak är samma modell på nationell nivå, med motsvarande inriktningsdokument.

Samtliga punkter nedan som beredningen föreslår ska ingå i ett nationellt inriktningsdokument är områden vi arbetade aktivt med föregående mandatperiod.

- Stöd till föräldrar
- Förskola
- Fullgjord skolgång
- Meningsfull fritid
- Maskulinitetsnormer
- Förmåga att tidigt identifiera barn och unga i riskzonen samt att vidta effektiva åtgärder för att förhindra en negativ utveckling
- Strukturer för samverkan kring barn och unga i riskzonen
- Stöd till brottsoffer

Stockholms stad kan som landets största kommun ofta gå före och visa vägen. Men barn och unga bör som beredningen framhåller också uppmärksammas i större utsträckning i det brottsförebyggande arbetet på nationell nivå. De kriminella individer som begår grova våldsdåd här och nu behöver hanteras av rättsväsendet och lagföras. Men det långsiktiga brottsförebyggande arbetet för att förhindra nyrekrytering till de kriminella gängen måste pågå parallellt. Det socialt förebyggande arbetet behöver en nationell resursförstärkning likt den polisen och rättsväsendet fått. En sådan resursförstärkning från regeringen bör prioritera kommuner med utsatta och särskilt utsatta områden som drabbats hårt av dödligt våld. Det skulle möjliggöra för socialtjänsten i dessa områden att vara på plats ute i olika verksamheter samt att klara av den ökade utredningsbördan som blir en följd av våldsvägen samhället nu upplever, utan att behöva göra avkall på det förebyggande arbetet. Vägen till ett tryggare samhälle består av många olika vägar och en gemensam kraftsamling av hela samhället.

Det förebyggande arbetet behöver bedrivas både långsiktigt och konsekvent. Det är därför viktigt att långsiktiga statsbidrag till landets kommuner garanteras, dels gällande de generella statsbidragen men även riktade bidrag för viktiga insatser som bland annat hembesöksprogram, speciallärare och skolsociala team. Samtidigt behöver polisen få tydligare direktiv om att prioritera samhandling med socialtjänsten, exempelvis vid allvarssamtal och kontaktpolisverksamhet för högstadie- och gymnasieskolor. Det stuprörstänk som tidigare präglat många myndigheter måste upphöra.

Vad gäller den grupp unga som redan utvecklat extremt våldsamt beteende behöver dessa få behandling på låsta institutioner och med kvalificerade behandlingsmetoder. Regeringen måste skyndsamt prioritera ökade resurser till SiS för kvalitetshöjande insatser och utbyggnad av platser. Dessutom bör behandlingsmetoden TFCO (Treatment Foster Care Oregon) som uttryckligen rekommenderas av Socialstyrelsen för denna målgrupp införas brett. Metoden har visat sig ha avsevärt bättre effekt på unga med extremt våldsbeteende jämfört med institutionsvård. Här bör Stockholms stad fortsätta vara pådrivande för att som första kommun i landet inrätta egna TFCO-team. Föregående mandatperiod verkade vi för att få till försöksverksamhet med delfinansiering från staten, men fick aldrig klartecken från dåvarande regering och Socialstyrelsen. Staden bör nu göra nya påtryckningar tillsammans med SKR gentemot regeringen för att möjliggöra denna testverksamhet snarast.

Den våldsvåg med en stor mängd mycket grova våldsbrott som pågår i Stockholm visar med all tydlighet att det reaktiva och förebyggande arbetet behöver ske parallellt. Samhället behöver agera här och nu, och samtidigt verka för att bryta trenden på sikt. Det är med stor oro vi ser på att en överväldigande majoritet av de nu misstänkta och häktade kopplade till rådande våldsvåg är barn och ungdomar under 18 år. En trolig orsak är att den avskaffade straffrabatten för unga vuxna 18-21 år har pressat ner utförandet av våldsamma tjänster till barn istället. Det är mycket olyckligt att de senaste årens debatt om kriminaliteten så ensidigt fokuserat på högre straff för vuxna, utan att vidta kraftfulla åtgärder för att effektivare förhindra att barn dras in i våldet. I det fortsatta arbetet måste därför ett mycket större fokus ligga på insatser för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet och vidta åtgärder som ökar riskerna väsentligt för vuxna kriminella som utnyttjar barn för kriminella tjänster. Som en följd av avskaffandet av straffrabatten behövs ett umgängesförbud med barn för dömda grova brottslingar införas.

Det är även positivt att beredningen lyfter fram vikten av att arbeta med ungas värderingar och de maskulinitetsnormer som kopplar samman våld med manlighet. Den typen av värderingar är en grogrund för våld i många olika former, både som ung och senare som vuxen. Att tidigt arbeta med ungas syn på manlighet, våld och respekt för andras kroppar är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet. Även detta var vi drivande för att utveckla och sprida föregående mandatperiod.

Vidare konstateras att möjligheten att dela information mellan samverkansparter är viktigt för att kunna bedriva ett effektivt arbete. Det är en bild vi delar men upplever

även att myndigheter i vissa fall oftare ser begränsningar än möjligheter. Den sekretesshandbok som togs fram förra mandatperioden, i syfte att underlätta informationsdelning mellan socialtjänst och polis, visar på att det i väntan på ny lagstiftning ändå går att utbyta information med nuvarande regelverk.

Att beredningen efterfrågar mer utvärdering av det lokala brottsförebyggande arbetet som berör barn och unga för att öka kunskapen om vilka insatser som fungerar är välkommet. Liberalernas satsning på en akademisk socialtjänst där forskning kopplas samman med praktik är ett exempel på hur man lokalt kan bidra till ökad kunskap om vilka insatser som fungerar. Men det behövs samtidigt ett helhetsgrepp på nationell nivå för att utvärdera socialtjänstens insatser, på samma sätt som vårdens arbete utvärderas och effektiviseras.

Sammantaget är vi mycket positiva till beredningens slutsatser och förslag. Dessa är i linje med det arbete som påbörjades av Liberalerna och det grönblå samarbetet föregående mandatperiod i Stockholms stad, vilket innebär att motsvarande nationell satsning med fördel kan använda sig av stora delar av den modell staden redan använder. Vi har sett goda initiala resultat i staden och sprider gärna vår modell och vårt arbetssätt till den nationella nivån.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Jonas Nilsson (alla M), Jan Jönsson (L) och Jonas Naddebo (C) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Regeringen beslutade den 26 mars 2020 att tillkalla en parlamentariskt sammansatt kommitté i form av en trygghetsberedning (dir. 2020:32) med uppdrag att bistå regeringen med underlag till utformningen av en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik som ska bidra till att uppfylla de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka människors trygghet.

I det första delbetänkandet som utredningen lämnade till regeringen beskrevs de kriminalpolitiska utmaningar som samhället står inför. Stadsledningskontoret har i ett tidigare remissvar (dnr KS 2021/1622) avgett stadsledningskontorets synpunkter och förslag gällande det första delbetänkandet och de utmaningar som där beskrivs. Av den anledningen berörs inte dessa i detta remissvar.

Delbetänkandets två fokusområden

I detta andra delbetänkande har Trygghetsberedningen valt att fokusera på två områden som beredningen anser som särskilt angelägna och som hör samman med att förebygga barns och ungas utsatthet för och delaktighet i brott. Områdena som berörs är:

- Våld i barns och ungas nära relationer
- Barns och ungas involvering i gängkriminalitet

I delbetänkandet beskriver beredningen för var och ett av de två fokusområdena – dels en problembild, dels vilken förmåga berörda aktörer har att möta de utmaningar som aktualiseras. Förmågeanalysen fokuserar på aktörernas förmåga att

- *upptäcka barn och unga i riskzon,*
- *initiera tidiga, träffsäkra och förtroendeskapande insatser,*
- *samverka med andra aktörer, samt*
- *följa upp genomförda insatser och bidra till kunskapsutvecklingen*

Genomgången är inriktad på det förebyggande arbete som sker inom ramen för ordinarie verksamhet hos aktörer som *socialtjänsten, skolan, elevhälsan, hälso- och sjukvården samt i viss mån i förskolan och polisen.*

Trygghetsberedningens bedömningar utifrån de två fokusområdena

Trygghetsberedningen presenterar utifrån betänkandets två fokusområden ett antal bedömningar som delas in i fyra teman som enligt beredningens mening är centrala.

- *Nationell styrning av det brottsförebyggande området som berör barn och unga.* Beredningen bedömer att barn och unga bör uppmärksammas i större utsträckning i det brottsförebyggande arbetet på nationell nivå.
- *Tidig upptäckt av barn i riskzon.* Beredningen bedömer att verksamheter som möter barn och unga behöver ha kunskap om risk- och skyddsfaktorer, rutiner

för att tidigt fånga upp de som befinner sig i riskzon samt kunskap om hur de kan ges stöd.

- *Stödinsatser till och samverkan kring barn och unga i riskzon.* Beredningen bedömer att samhällets förmåga att nå ut till barn och familjer med en högre risknivå än andra behöver bli bättre samt att insatser till barn i riskzon behöver sättas in i lägre åldrar och i ett tidigare skede än i dag.
- *Behov av kunskapsutveckling, uppföljning och utvärdering.* Beredningen ser ett stort behov av ytterligare kunskap rörande de områden som delbetänkandet behandlar. Det gäller bl.a. kunskap om brottslighetens omfattning, utveckling och karaktär samt om hur den kan förebyggas.

Trygghetsberedningens förslag på området våld i barn och ungas nära relationer

Trygghetsberedningen konstaterar att det finns brister i kunskapen om våld i barns och ungas nära relationer. Beredningen föreslår därför att en lämplig myndighet får i uppdrag att *sprida kunskap om våld i barns och ungas nära relationer* i syfte att uppmärksamma denna problematik i högre utsträckning och förbättra informationen om hur barn och unga kan få stöd.

Trygghetsberedningen föreslår också att *Socialstyrelsen ska kartlägga* vilka insatser som kommuner och aktörer i civilsamhället erbjuder unga som utsatt för våld i nära relationer samt undersöka om de kan anses vara effektiva. Eftersom kunskapen behöver öka inte bara i samhället i stort utan också hos dem som möter barn och unga som har utsatts eller kan utsättas för detta våld föreslås även att Socialstyrelsen ska *ta fram ett kunskapsunderlag* för berörda yrkesverksamma i kommuner och regioner.

Trygghetsberedningens förslag om en nationell kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet

Trygghetsberedningen anser att *staten ska ta ett större ansvarstagande för det förebyggande arbetet* och föreslår utifrån detta att *regeringen tar fram ett inriktningsdokument* som tydliggör vilka områden som är mest angelägna att arbeta med för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Beredningen föreslår vidare att en *särskild organisation* ska tillsättas i formen av en kommitté. Den senare ska säkerställa att kommunerna har tillgång till nödvändigt stöd och förutsättningar för arbetet med de prioriterade insatsområdena. Slutligen rekommenderas att regeringen låter utreda hur arbetet med kraftsamlingen kan kompletteras med ett *system för lokala överenskommelser* som tydliggör kommunernas respektive statens åtaganden - samt ett *system för ekonomiskt stöd* kopplat till de kommunala åtagandena.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret.....	9
Socialnämnden.....	13
Utbildningsnämnden.....	17
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	20
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd	23
Södermalms stadsdelsnämnd	24
Reservationer m.m.....	25

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 april 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är i grunden positiv till utredningens förslag som bedöms kunna bidra till stadens arbete för att uppnå kommunfullmäktiges mål 3.6. Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser. Att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet är utifrån rådande läge en central fråga för staden och stadsledningskontoret välkomnar att åtgärder vidtas brett från samhällets olika aktörer för att vända utvecklingen. Även frågan om våld i barns och ungas nära relationer är av stor vikt.

Delbetänkandet är omfattande och innehåller flertalet bedömningar och förslag varför stadsledningskontorets synpunkter struktureras i ett antal underrubriker som följer utredningens struktur. Stadsledningskontoret vill dock inledningsvis framhålla att beredningen gör en uppdelning mellan å ena sidan förslag på insatser och andra å andra sidan bedömningar som man anser bör utgöra inspel till och vägledning för regeringens fortsatta arbete på området. Det är endast när det gäller förslag på insatser som beredningen har genomfört en konsekvensanalys beträffande t.ex. det kommunala självstyret och ekonomiska kostnader. Stadsledningskontoret konstaterar därför att samtliga bedömningar som lämnas av beredningen är i behov av en bredare konsekvensanalys för att det ska vara möjligt att ta ställning till dem utifrån framförallt den kommunala finansieringsprincipen.

Trygghetsberedningens övergripande bedömningar samt förslag om våld i barns och ungas nära relationer

Beredningens övergripande bedömningar

Stadsledningskontoret välkomnar de genomlysningar som beredningen har gjort för att beskriva både framgångsfaktorer och utmaningar i arbetet för att förebygga barns och ungas utsatthet för och delaktighet i brott. Framställningen ger en samlad bild över både strukturella och individuella faktorer som samspelar i skapandet av de destruktiva beteenden och miljöer som beredningens fokusområden utgör.

Beredningen gör bedömningen att skolans roll när det gäller att förebygga brott och hantera utsatthet för brott bör tydliggöras, bl.a. utifrån att beredningen uppfattat att det finns en otydlighet i denna fråga. En grundläggande brottsförebyggande insats som skolan genomför i och med sitt grunduppdrag är att bidra till att fler barn klarar skolans kunskapsmål. Det är även centralt att skolan deltar i arbetet med att upptäcka barn i riskzon i ett tidigt skede likväl för att bidra till att motverka våld i barns och ungas nära relationer. Samtidigt behöver skolan tillföras ökade resurser om uppdraget ska utökas till att även uttryckligen omfatta också dessa områden.

Stadsledningskontoret instämmer i beredningens inriktning att frågan är komplex och behöver utredas vidare i nära dialog med utbildningsväsendet. I en sådan genomlysning bör även förskolans roll i det brottsförebyggande arbetet utredas. Det senare går hand i hand med beredningens bedömning om att insatser bör sättas in i lägre åldrar – en bedömning som stadsledningskontoret delar – men detta kräver att förskolans roll i det brottsförebyggande arbetet analyseras närmare.

Stadsledningskontoret anser vidare att beredningen inte i tillräcklig utsträckning berör den samverkan som behöver finnas runt en elev som har ett utåtagerande beteende. I en sådan situation kan inte skolan stå ensam, utan samordnade insatser från flera aktörer såsom socialtjänsten och hälso- och sjukvården krävs för att möjliggöra att barnet kan klara av sin undervisning. Stadsledningskontoret hade gärna sett att beredningen tittat ytterligare på fungerande samverkansformer kring barn i riskmiljöer. Stadsledningskontoret vill särskilt lyfta fram barns psykiska ohälsa som en riskfaktor och behovet av förstärkt samverkan med barn- och ungdomspsykiatri. Unga personer som dras in i kriminalitet kan lida av psykisk ohälsa eller trauman, vilka kan förstärkas av att befinna sig i en kriminell miljö. Det är viktigt att dessa personer erbjuds psykiatriskt stöd som en del i arbetet med hjälpa dem att lämna den kriminella miljön.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till att beredningen genomgående framhåller vikten av vårdnadshavarnas centrala roll i det förebyggande arbetet. Ett barns vårdnadshavare är i regel de mest betydelsefulla personerna i barnets liv och de som känner barnet och dess behov bäst. Vårdnadshavare som kämpar med egna svårigheter och visar på en eller flera riskfaktorer i föräldraskapet kan dels ha behov av personligt stöd och dels ha behov av stöd i föräldraskapet för att kunna ge barnet en trygg och god uppväxt. Det är särskilt viktigt att ombesörja att stödet når de vårdnadshavare som behöver det mest.

Stadsledningskontoret ställer sig även positiv till beredningens bedömning av det finns ett behov av stärka arbetet med utvärderingar av lokalt brottsförebyggande

arbete som berör barn och unga för att på så sätt öka kunskapen om vilka insatser som ger resultat. Inom både skolans och socialtjänstens område finns det ett behov av stöd gällande effektutvärderade interventioner från nationell nivå. Behovet av att insatser sätts in i lägre åldrar förutsätter ett än starkare fokus på att våldsp preventiva insatser utvärderas. Kommuner kan bidra i det utvärderande arbetet men ansvaret för utvecklingen och förvaltningen av våldsp preventiva program bör åligga en statlig myndighet i syfte att säkerställa att evidensbaserade insatser tillgängliggörs för samtliga kommuner på ett kostnadseffektivt sätt.

Förslagen som rör våld i barns och ungas relationer

Gällande beredningens förslag om att en lämplig myndighet bör få i uppdrag att sprida kunskap om våld i barns och ungas nära relationer. Stadsledningskontoret instämmer i förslaget och behovet av insatser på området. Våld i ungas parrelationer är ett relativt nytt kunskapsområde där både allmänhet och yrkesverksamma behöver höja sin medvetenhet och kunskapsnivå. Det är dock viktigt att ett nytt uppdrag på området inte blir en kommunikationsinsats som genomförs vid ett eller några enstaka tillfällen utan att den integreras i den berörda myndighetens generella uppdrag. På det sättet ökar sannolikheten att på ett ändamålsenligt och långsiktigt sätt medvetandegöra och stötta de berörda målgrupperna.

Gällande beredningens förslag om att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att dels kartlägga vilka insatser som kommuner erbjuder barn och unga som utsatts för eller utövar våld i nära relation, dels ta fram ett kunskapsunderlag för yrkesverksamma. Stadsledningskontoret välkomnar förslaget men vill i sammanhanget framhålla vikten av att Socialstyrelsen inom ramen för ett sådant uppdrag för en dialog med representanter i kommuner så att nämnt kunskapsunderlag blir användarvänligt för t.ex. socialtjänsten. För att skapa synergieffekter liksom tydlighet från nationell gentemot lokal nivå är det viktigt att ett eventuellt uppdrag till Socialstyrelsen genomförs i samverkan med den myndighet som får det andra kunskapsuppdraget på området våld i ungas parrelationer (se ovan).

Stadsledningskontoret anser att det är centralt att båda nämnda uppdrag om våld i ungas parrelationer inkluderar kunskap om våldsutsatthet och våldsutövande. Det finns en stor brist på evidensbaserade insatser till både barn och vuxna som utövar våld i en nära relation.

Beredningens förslag om en särskild kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet

Beredningens bedömning om ett större statligt ansvarstagande för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet

Stadsledningskontoret delar beredningens bedömning att ett större statligt ansvarstagande i form av stöttning, kunskapsutveckling och utvärderingskapacitet utgör en viktig stomme för en kraftsamling på området. En förutsättning för denna ståndpunkt är dock att innebörden i 'ett större statligt ansvarstagande' inte handlar om att begränsa några av de uppgifter som faller inom det kommunala självstyret. Det är

inte heller stadsledningskontorets bild att beredningen föreslår förstärkningar på nationell nivå som överlappar med de kommunala uppgifterna, men det är alltså ett viktigt perspektiv att bära med sig i det fortsatta utformandet av satsningen på området.

Beredningens förslag om framtagandet av ett inriktningsdokument

Stadsledningskontoret ser positivt på förslaget om ett inriktningsdokument som beskriver de insatsområden som är mest angelägna att arbeta med för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Stadsledningskontoret anser vidare att de insatsområden som beredningen föreslår är högst relevanta. Samtidigt hade stadsledningskontoret önskat att förslaget inriktningsdokument tydligare inkluderade den psykiska ohälsan bland barn som begår brott eftersom regionerna i dagsläget har svårt att tillgodose dessa barns behov av psykiatrisk vård och bedömning.

Beredningens förslag om en särskild organisation som stöttar från nationell nivå i form av en kommitté

Stadsledningskontoret ser positivt på ett förstärkt stöd från nationell nivå men ställer sig frågande till om detta bäst görs i form av att en tillfällig kommitté inrättas. En sådan kommitté kommer med stor sannolikhet ha utmaningar att hitta formerna för arbetet i jämförelse med om befintlig struktur stärks. En snabb uppstartsprocess är att föredra givet problemets brådskande natur. Stockholms stad har en upparbetad och god samverkan med berörda statliga myndigheter; ett samarbete som följer förankrade och förutsägbara processer. Förstärks de befintliga statliga myndigheterna – den befintliga strukturen – minskar även risken att stuprör skapas mellan nationell och lokal nivå. Stockholms stad vill därför framhålla möjligheten att den särskilda satsningen genomförs i samregi mellan Brottsförebyggande rådet (Brå) och Polismyndigheten.

Beredningens förslag om lokala överenskommelser och statliga bidrag

Stadsledningskontoret ser positivt på förslaget om att regeringen ska låta utreda hur kraftsamlingen kan kompletteras med ett system för lokala överenskommelser som tydliggör kommunernas respektive statens åtaganden inom ramen för kraftsamlingen. Stadsledningskontoret anser dock även att berörda regioner – utifrån ansvaret för barn- och ungdomspsykiatri – bör utgöra motpart i de lokala överenskommelserna på samma sätt som stat och kommuner. Det är särskilt positivt att beredningen framhåller att eventuella lokala överenskommelser behöver vara förankrade med de processer som följer av det lokala brottsförebyggande arbetet. En process som en utredning om lokala överenskommelser särskilt bör ta hänsyn till är arbetet med sammanverkansöverenskommelser mellan kommuner och Polismyndigheten. I flera avseenden har dessa sammanverkansöverenskommelser likheter med de lokala överenskommelser som beredningen föreslår, inte minst vad gäller en gemensam ambition från statens och kommunens sida i särskilt prioriterade frågor. Det är viktigt att beredningens förslag om lokala överenskommelser förhåller sig till sammanverkansöverenskommelserna med Polismyndigheten.

Avseende beredningens analys av konsekvenserna av förslagen för den kommunala nivån

Avslutningsvis vill stadsledningskontoret framhålla att förvaltningen inte instämmer i de bedömningar beredningen har gjort avseende resurser som en kraftsamling av detta slag kan komma att kräva från berörda kommuner. Enligt beredningen genererar inte förslagen som läggs fram ökade kostnader för de kommuner som ska delta i satsningen. Stadsledningskontoret anser att det är oundvikligt att en ökad bemanning på nationell nivå – vare sig i formen av en kommitté eller förstärkning av nuvarande strukturer – kommer kräva en motprestation från lokal nivå för att bli framgångsrikt. Nya dialogforum kommer med hög sannolikhet att tillkomma där berörda kommuner förväntas vara representerade på olika nivåer. Därtill kommer det att krävas arbetsinsatser från kommunerna för att ta fram de lokala överenskommelserna. Det finns även en risk att de åtaganden som småningom kommer att stipuleras i överenskommelserna kommer innebära ökade insatser från kommunernas sida. I det sammanhanget är det positivt att beredningen föreslår statliga bidrag för att svara upp mot insatser i de lokala överenskommelserna. Beredningen framhåller dock inte med tydlighet att de statliga bidragen avser att ge full täckning för de insatser som nationell och lokal nivå kommer överens om. Stadsledningskontoret är som nämnt mycket positiv till den kraftsamling som föreslås men det är viktigt att satsningen resurssätts fullt ut på både nationell och lokal nivå.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen besvaras med hänvisning till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 mars 2023 följande.

Socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på kommunstyrelsens remiss av Vågar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67).

Särskilt uttalande av Kristin Jacobsson (C) och Andrea Hedin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L), Andrea Hedin m.fl. (M) och Kristin Jacobsson (C), se Reservationer m.m.

Ersättaryttrande av Michaela Hollis (KD), som ställde sig bakom Liberalernas, Moderaternas och Centerpartiets gemensamma särskilda uttalande.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 februari 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Angående beredningens bedömningar och förslag gällande barns och ungas involvering i gängkriminalitet

Socialförvaltningen uppskattar Trygghetsberedningens både breda och långsiktiga kriminalpolitiska ansats och anser att utredningen tar upp centrala delar av arbetet

med att förhindra att barn – och unga dras in i gängkriminalitet. Utredningen identifierar riskfaktorer och pekar på de mest framträdande individuella och strukturella aspekterna i den process som rekryteringen till kriminella gäng innebär. Liksom många andra trycker utredningen särskilt hårt på skolans roll och menar att en fullföljd skolgång är den enskilt viktigaste skyddsfaktorn i det brottsförebyggande arbetet och för att förhindra att barn och unga utvecklar kriminella identiteter.

Socialförvaltningen delar utredningens bedömning att skolan är en mycket betydelsefull aktör i det preventiva kriminalpolitiska arbetet och instämmer i att en fullföljd skolgång både bidrar till en minskad brottsbenägenhet samt bäddar för tidigare etablering på arbetsmarknaden. Arbetet med de barn som uppvisar ett normbrytande beteende och hos vilka en hög ansamling riskfaktorer kan skönjas är dock på många sätt både tidskrävande och inte minst komplext, varför socialförvaltningen önskat att utredningen kunnat presentera tydligare former för hur viktiga aktörer kan samverka kring dessa barn. Skolan har visserligen ett stort ansvar att se till varje elevs individuella behov men då behovsbilden hos barn med normbrytande och ofta utåtagerande beteende kan vara mycket svårbemästrad krävs intensiv samverkan med andra samhällsaktörer, bland andra socialtjänsten, BUP och representanter för civilsamhället, för att säkerställa dessa barns rätt till undervisning. Det är förvaltningens bedömning att denna samverkan inte alltid fungerar friktionsfritt och att ansvarsfördelningen verksamheterna emellan ofta är oklar. Även om det åligger de lokala aktörerna att upprätta tydliga och fungerande samverkansformer saknas det i utredningen mer konkreta förslag på hur dessa skulle kunna realiseras och hur effektiv samverkan kring i barn i riskzonen skulle kunna komma till stånd.

Socialförvaltningen hade också önskat att utredningen fokuserat mer på den psykiska ohälsan bland barn som begår brott eftersom samhället i dagsläget har svårt att tillgodose dessa barns behov av psykiatrisk vård och bedömning. Att växa upp i utsatta områden som präglas av kriminella gängs verksamhet och våldsamma konflikter och att som barn riskera att involveras i dessa, har en stark negativ påverkan på barns psykiska utveckling och hälsa. Det är därför viktigt att tidigt nå fram till dessa barn och erbjuda dem psykiatrisk specialistkompetens.

Som utredningen visar kan det vara svårt att nå ut till de grupper och individer som är i störst behov av socialtjänstens eller andra samhällsaktörers insatser. För att förebygga att bristande förtroende bland visar grupper blir till ett hinder behöver därför samhällets olika verksamheter bli bättre på att nå ut och informera om sina åtaganden. Bland annat påtalar utredningen att motstånd från vårdnadshavare och svårigheter att få tag på tolkar gör att socialtjänsten inte når fram till de som bäst behöver dess stöd. Svårigheten att nå pojkar med utländsk bakgrund bedöms bland annat handla om att vårdnadshavare på grund av rädsla och motstånd inte alltid välkomnar socialtjänstens inblandning.

Socialförvaltningen ställer sig bakom bedömningen att samverkan med civilsamhällets lokala aktörer i många fall kan underlätta dessa kontakter och bidra

till att skapa tillit och förtroende hos individer vilka annars tenderar att inte samtycka till socialtjänstens insatser.

Förvaltningen är också positiv till utredningens fokus på en kunskapsbaserad kriminalpolitik och till betoningen av tidiga och förebyggande insatser. Ett problem med att arbeta kunskaps- eller evidensbaserat har, i all fall inom socialtjänstens område, varit den nationella bristen på effektutvärderade interventioner. Det är dock möjligt att till viss del att bygga upp ett kunskapsbaserat arbete på lokal nivå varför förvaltningen instämmer i uppmaningen att utvärdera och följa upp insatser både lokalt och nationellt. Eftersom ett systematiskt utvärderingsarbete kan ge värdefull information och leda till nya och mer effektiva arbetsätt ställer sig förvaltningen även bakom utredningens initiativ att i högre grad knyta lärosäten till vissa verksamheter.

Socialförvaltningen delar också utredningens bedömning att adekvata och ändamålsenliga insatser riktade till barn och deras vårdnadshavare i ett tidigt skede är vad som på sikt ger bäst resultat. Liksom Trygghetsberedningen menar socialförvaltningen att ett förebyggande arbete inte enbart ger återverkningar inom det kriminalpolitiska området utan även har potential att motverka andra former av social utsatthet. Eftersom sociala problem ofta överlappar och griper in i varandra; missbruk, fattigdom och psykisk ohälsa är till exempel samtliga att betrakta som riskfaktorer för att dras in i kriminalitet, kan samhället genom att förebygga en specifik riskfaktor samtidigt reducera risken för andra. I det perspektivet är att motverka kriminalitet även att motverka annan social problematik och det är bra att utredningen tar upp detta perspektiv - även om det kunde ha gjorts än tydligare. En tendens är annars att åtgärder, förebyggande eller ej, inte ser till hela den komplexitet ur vilken en företeelse som ungdomskriminalitet springer. Brett riktade, i första hand föräldrastödjande insatser, är därför att föredra i arbetet med att på sikt förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet.

Med detta sagt är det också positivt att utredningen lyfter fram droghandeln som den kontext inom vilken barn och unga vanligen exponeras för nätverksbaserad kriminalitet eftersom den ofta utgör själva förutsättningen för nätverkens brottsliga verksamhet. Att ge stöd och information inom ett brett spektrum, allt från de barn och ungdomar som för första gången kommer i kontakt med droger till dem med ett redan utvecklat och etablerat missbruk är därför att betrakta som ett led i det brottsförebyggande arbetet.

Gällande beredningens förslag om en särskild kraftsamling för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet. Socialförvaltningen menar att det finns ett behov av en tydligare nationella samordning och stöd till kommunernas förebyggande arbete mot gängkriminalitet och att ett sådant stöd kan höja kvalitén på det förebyggande arbetet i landets kommuner. Socialförvaltningen ställer sig därför positiv till förslagets delar som;

- Inriktningsdokument för att tydliggöra de områden som är mest angelägna att arbeta med för att barn och unga involveras i gängkriminalitet,

- En särskild organisation för att nationellt stödja kommunernas förebyggande arbete, samt
- Ett system för lokala överenskommelser och ekonomiskt stöd.

Socialförvaltningen hade önskat att utredningen kunnat presentera tydligare former för hur viktiga aktörer kan samverka kring barn i riskzon. Socialförvaltningen hade också önskat att utredningen fokuserat mer på den psykiska ohälsan bland barn som begår brott eftersom samhället i dagsläget har svårt att tillgodose dessa barns behov av psykiatrisk vård och bedömning. Dessa två områden menar socialförvaltningen är viktiga att utreda och belysa vidare i arbetet med att ta fram kraftsamlingens inriktningsdokument och stöd till kommunerna.

Angående beredningens bedömningar och förslag gällande våld i barns och ungas nära relationer

Det är positivt att Trygghetsberedningen i delbetänkandet lyfter våld i barns och ungas nära relationer som en av två stora kriminalpolitiska utmaningar och att det framhålls att det finns gemensamma nämnare mellan dessa två. Till exempel kan möjliga riskfaktorer för att utöva eller utsättas för relationsvåld vara desamma som för att dras in i kriminalitet, såsom en instabil närmiljö som präglas av våld, fattigdom och psykisk ohälsa. Det finns också ett samband genom att unga som är involverade i annan kriminalitet och våld i lokalsamhället löper högre risk för våld i de egna parrelationerna.

Våld i nära relationer bland barn och unga är ett relativt nytt kunskapsområde. Det är därför bra att beredningen lyfter fram de särdrag som präglar våldsutövandet inom nära relationer bland just barn och unga. Våld i ungas parrelationer liknar på flera sätt våld bland vuxna, men är samtidigt ett fenomen med särskilda omständigheter kopplade till ungdomstiden, som är en tid av identitetsskapande, intensiv social inlärning samt ökad autonomi i förhållande till föräldrar. Det är också under ungdomstiden som starka känslomässiga band i parrelationer börjar etableras och som sexualiteten får en ökad betydelse för individen. Ungas begränsade erfarenheter av tidigare relationer kan också påverka hur de identifierar vad som är ett våldsamt beteende och vad som kännetecknar en sund relation. Dessutom är den digitala arenan en naturlig del av barns och ungas tillvaro och även där utövas våld, oftast i det dolda för vuxenvärlden. Dessa utmärkande egenskaper måste både vuxna och unga känna till för att samhället ska kunna motverka våld i ungas nära relationer. Enligt beredningen behövs därför ett utökat och mer riktat på fokus på barn och unga som befinner sig i en nära relation där våld förekommer.

Gällande beredningens förslag att *Regeringen ska ge lämplig myndighet i uppdrag att sprida kunskap om våld i barns och ungas nära relationer* i syfte att uppmärksamma denna problematik i högre utsträckning och förbättra informationen om hur barn och unga kan få stöd.

Socialförvaltningen håller med om att genom uppmärksamma fler på och sprida ökad kunskap om våld i barns och ungas nära relationer ökar möjligheten till att upptäcka

våldet i tid och att rätt insatser genomförs. Förhoppningen är också att fler unga som utövar våld tar del av stödinsatser som samhället kan ge. Förvaltningen anser dock att stöd till våldsutövare bör betonas ytterligare. Våldsutövare i en relation behöver identifieras tidigt för att bryta en negativ spiral och förhindra utövande av våld i vuxen ålder. Beredningen poängterar vikten av att orosanmälningar till socialtjänsten görs när det är påkallat och förvaltningen är enig med beredningen om vikten av detta. Socialförvaltningen menar dock att det i en socialtjänstkontext finns vissa brister vad gäller insatser och stöd till unga som utövar våld i en relation. En del av att komma till rätta med dessa brister handlar, som beredningen lyfter, om kunskapsspridning men det krävs fler åldersanpassade insatser och metoder som vilar på evidens och som socialtjänsten kan erbjuda inom ramen för sitt uppdrag.

Gällande förslaget att *Regeringen ska ge Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga vilka insatser som kommuner erbjuder barn och unga som utsatts för våld i en nära relation, i vilken utsträckning dessa insatser faktiskt används samt hur effektiva de är.*

Socialförvaltningen välkomnar förslaget och vill åter betona vikten av att även insatser till unga utövare av våld i nära relationer ingår i kunskapsunderlaget, inte bara i kartläggningen. Det saknas idag kunskap om beprövade metoder riktade till unga våldsutövare och det finns också frågetecken inom socialtjänsten vem som ska erbjuda den typen av insats. Förvaltningen ser också att det ibland saknas incitament för att någon som utövat våld i sin relation ska få hjälp att upphöra med det. Ofta är det annan typ av brottslighet som påkallar en insats, och våldsutövandet riskerar att inte adresseras. Ett kunskapsunderlag riktat till yrkesverksamma kan vara ett steg mot att de som barn och unga som utövar relationsvåld kan få ett snabbare och mer adekvat stöd. Även åldersanpassade rutinfrågor om våld bör ingå i kunskapsunderlaget, för att kommuner i högre grad ska kunna upptäcka både våldsutsatta och våldsutövare.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 mars 2023 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Särskilt uttalande av Jan Jönsson m.fl. (L), Andrea Hedin m.fl. (M) och Claes Nyberg (C), se Reservationer m.m.

Ersätтарыttrande av Frida Bondesson (KD) som ställde sig bakom Liberalernas, Moderaternas och Centerpartiets gemensamma särskilda uttalande.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 februari 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet är en av samhällets mest angelägna utmaningar. Stockholm har sedan en tid tillbaka en stadsövergripande

strategi för att motverka att barn och unga riskerar att dras in i kriminalitet. Det finns ett nära utvecklat samarbete mellan berörda förvaltningar och civilsamhället. Samarbetet mellan socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen är särskilt prioriterat.

Det krävs ett nära samarbete mellan familjen, förskolan, skolan, fritidsverksamheten, socialtjänsten och polisen för att de förebyggande åtgärder som beskrivs i trygghetsberedningens förslag ska kunna genomföras. Aktuell forskning visar att tidiga insatser är avgörande för att lyckas förebygga rekryteringen till kriminella gäng och öka tryggheten. Insatserna måste framför allt genomföras på lokal nivå, nära de barn och unga som växer upp i miljöer där riskfaktorerna är många och skyddsfaktorerna färre. Samtidigt är förekomsten av gängkriminalitet och våld mot barn och unga komplexa samhällsproblem som det är svårt för varje enskild kommun att lösa på egen hand. Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till en nationell kraftsamling under förutsättning att kraftsamlingen får utvecklas i de samverkansstrukturer som redan är etablerade på lokal nivå så att det inte skapas parallella spår som hämmar och försvårar det arbetet.

Beredningen lägger särskilt fokus på ”de områden som polisen identifierar som utsatta, områden som präglas av låg socioekonomisk status, kriminell påverkan på lokalsamhället och en allmän obenägenhet att delta i rättsprocesser” som det uttrycks i texten. Utbildningsförvaltningen noterar att det sker våldsdåd på flera platser i staden. Gängkriminaliteten är inte kopplad till ett fåtal områden, den är spridd i hela staden. Därför är det viktigt att kraftsamlingen inte enbart koncentreras till utsatta områden. Kraftsamlingen måste inkludera hela staden, regionen och landet. Utbildningsförvaltningen välkomnar förslagen som rör beredningens andra fokusområde, våld i nära relationer, och konstaterar att det är ett angeläget och centralt område för skolor att arbeta med. Jämställdhetsmyndigheten har fått i uppdrag att omarbete två amerikanska program; ”Safe dates” och ”Dating matters” till en svensk kontext. Utbildningsförvaltningen skulle gärna se att samma myndighet även får uppdraget att ta fram data om våld i barn och ungas nära relationer tillsammans med stöd till skolor ihop med de två nämnda programmen. Det skulle skapa ett sammanhållet uppdrag med kartläggning och stöd.

Ett ofta bortglömt perspektiv är att personer som arbetar i utsatta områden själva kan utöva eller vara utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Detta kan vara svårt att upptäcka. Här efterfrågar utbildningsförvaltningen mer kunskap och stöd till huvudmännen för att tidigt uppmärksamma och tyda signaler också i personalgrupper.

I betänkandet redogörs för att det från flera håll framkommit önskemål om att skolan ska ta ett större ansvar när det gäller att förebygga brott och hantera utsatthet för brott. Skolan beskrivs som en nyckelfaktor för att förhindra att barn och ungdomar hamnar i gängkriminalitet. Utbildningsförvaltningen vill framhålla att ambitionen att använda skolan för att bidra positivt till samhällsutvecklingen måste botten i och synliggöra också samhällets inverkan på skolan. Skolan kan inte ensam förhindra att barn hamnar i gängkriminalitet men skolan kan framför allt genom att bidra till att fler

barn klarar skolans kunskapsmål förebygga att unga dras in i kriminalitet. Det är centralt att skolan deltar i arbetet med att upptäcka barn i riskzon i ett tidigt skede likväl för att bidra till att motverka våld i barns och ungas nära relationer. Samtidigt behöver skolan tillföras ökade resurser om uppdraget ska utökas till att även omfatta också dessa områden.

I utredningen diskuteras vikten av att uppmärksamma barn som inte når läroplansmålen. Läroplansmålen i förskolan är till sin natur allmänt formulerade, de är inte utformade som de obligatoriska skolformernas kunskapsmål.

Utbildningsförvaltningen vill i sammanhanget lyfta fram att det i förskolan kan vara svårt att avgöra när målen inte nås och att det därför också är svårt att avgöra när insatser ska sättas in. Utbildningsförvaltningen vill framhålla behovet att särskilt uppmärksamma utvärdering av insatser för barn upp till sex års ålder genom att undersöka hur öppen förskola och förskola kan verka brottsförebyggande.

Trygghetsberedningen konstaterar att systemet med orosanmälningar är av stor vikt när det gäller att förebygga brott bland barn och unga och för att hjälpa dem som blivit utsatta för brott. Utbildningsförvaltningen delar den slutsatsen och betonar det angelägna i att systemet fungerar ändamålsenligt. Det är även viktigt att det finns tydliga rutiner mellan förskola och socialtjänst i de fall som en anmälan leder till omhändertagande. Utbildningsförvaltningen vill även lyfta fram behovet av att fortsätta arbeta med information till vårdnadshavare om hur förskolan och socialtjänsten arbetar med orosanmälningar så att det inte leder till att vårdnadshavarna inte skriver in sina barn i förskolan eller skriver ut dem i förtid.

Trygghetsberedningen gör bedömningen att samhällets förmåga att nå ut till barn och familjer med en hög risknivå behöver bli bättre och att insatser till barn i riskzon behöver sättas in i lägre åldrar och i ett tidigare skede än i dag.

Utbildningsförvaltningen delar den bedömningen. Det vore, i detta syfte, önskvärt att en myndighet får ansvar för att ta fram våldspreventiva program och material riktat till förskolor, öppna förskolor, åk 1 – 3, förskoleklass och fritidshem. Detta som ett led i att öka kunskaper om våld, orosanmälningar och risk- och skyddsfaktorer bland förskole- och skolpersonal. Utbildningsförvaltningen saknar skrivningar om barn upp till 6 års ålder och om tanken är att sätta in åtgärder så tidigt som möjligt och i lägre åldrar bör förskolans roll i det brottsförebyggande arbetet undersökas ytterligare. Här vill utbildningsförvaltningen också betona att samverkan mellan olika aktörer som barnhälsovården, mödrahälsovården och förskolan riskerar att försvåras av att huvudmannaskapet för förskolan inte ligger samlat på ett ställe. Här skulle utbildningsförvaltningen gärna se att familjecentralernas roll i det förebyggande arbetet undersöktes ytterligare. För att få till en nationell kraftsamling bör säkerställas att det nationella stödet utformas så att det når och omfattar alla förskolor och skolor oberoende av huvudmannaskap.

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter samt jämställdhetsanalys

Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter.

Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Eftersom remisstiden är kort föreslår förvaltningen att utbildningsnämnden justerar beslutet omedelbart.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 30 mars 2023 följande.

1. Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar att i huvudsak godkänna förvaltningens förslag till tjänsteutlåtande som svar på remissen och därutöver anföra följande:

Ett tryggare samhälle skapas i gemenskap, när människor känner hopp och framtidstro, där vi alla kan uppleva både trygghet i vardagen och där vi kan lita till att vi kan leva ett gott liv och med arbete försörja oss och familjen. Med trygga vuxna skapas ett tryggare samhälle för barn och ungdomar, vilket minskar riskerna att barn och unga dras in i kriminalitet. Alternativen till kriminalitet ska alltid vara bättre och fler. Vuxna som ser varje barn, en bra skola, en meningsfull fritid, ökade förebyggande insatser och fler i jobb är de viktigaste insatserna för ett tryggare samhälle.

Flera insatser finns redan på plats men ett samlat nationellt grepp är välkommet.

- Vi vill liksom Trygghetsberedningen understryka vikten av tidiga insatser och sociala investeringar. Insatser för barn och unga i riskzon behöver sättas in i tidig ålder. Vi delar också beredningens bedömning, att kunskapen om vilka möjliga samhällsekonomiska vinster som tidiga brottsförebyggande åtgärder kan leda till behöver utvecklas.
- Vi ser att det vore bra om Trygghetsberedningen framöver fördjupar sig i arbetet kring meningsfull fritid för barn och unga. Det är utifrån vår erfarenhet ett område som behöver utvecklas för att alla barn, och särskilt barn i riskzon, ska ha en meningsfull fritid och kunna fångas upp och ledas rätt av ansvarsfulla vuxna i kommunala verksamheter såväl som i föreningslivet.
- Vi ser också att det vore bra om Trygghetsberedningen fördjupar sig i hur barn och ungas ekonomiska uppväxtvillkor påverkar deras utsatthet och delaktighet i brott. Insatser för att föräldrar ska få ett arbete och kunna höja familjens levnadsstandard och för att unga ska kunna tjäna egna pengar på ett hederligt sätt genom extrajobb och feriejobb bör studeras ur brottsförebyggande synvinkel.

- Resurser till kommunerna för arbete med att förebygga barns och ungas utsatthet för och delaktighet i brott bör inte bedrivas som projektverksamhet. Vår lokala erfarenhet är att det krävs ett långsiktigt arbete för att vara framgångsrik. Denna verksamhet lämpar sig därför inte för kortsiktiga riktade statsbidrag. De generella statsbidragen till kommunerna behöver höjas för att möjliggöra stärkandet av kvaliteten i verksamheter och insatser.
- Trygghetsberedningen bör i sitt fortsatta arbete söka dialog med berörda barn och unga samt deras föräldrar för att få insikt i hur barn och unga i riskzon upplever den egna situationen, och för att barn och unga har rätt att göra sina röster hörda i frågor som angår dem.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd tackar i övrigt förvaltningen för ett väl utformat remissyttrande.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Reservation av Henrietta Ludwig (C) som yrkade bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 31 januari 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar uppfattningen om att de kriminalpolitiska utmaningar som Trygghetsberedningen tagit fram hör till de mest angelägna och samtidigt mest komplexa att hantera i dagens samhälle. Det gäller särskilt de två kriminalpolitiska utmaningarna som Trygghetsberedningen valt att särskilt titta närmare på. Frågorna är komplexa och berör många aktörers verksamheter och flera olika kunskapsområden.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget och den inriktning som beskrivs. Mycket av det som framkommer av delbetänkandet och den bedömning som Trygghetsberedningen gör ingår i stadens och specifikt socialtjänstens uppdrag. Förvaltningen är av uppfattningen att mycket framgångsrikt arbete redan bedrivs. Samtidigt anser förvaltningen att ytterligare metoder och arbetsätt behövs för att få en så god effekt som möjligt av det brottsförebyggande arbetet, både nu och över tid.

Förvaltningens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete bedriver förvaltningen genom att i nära samverkan med polis, mobila ordningsvakter, MTR, bostadsbolag, lokalt näringsliv, civilsamhälle och andra aktörer kartlägga och åtgärda otrygga platser i stadsdelsområdet. Samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid utvecklas i bland annat forumet SSPF samt inom Trefas och stadens avhoppverksamhet. Förvaltningen utvecklar även det sociala preventionsarbetet framåt genom att tillföra en fältförlagd verksamhet. Andra förebyggande verksamheter för barn och ungdomar, som fritidsgårdarna, får utökade öppettider för att ytterligare möta behovet av trygga platser för unga.

Att tidigt få kännedom om barn och unga som löper risk för att utveckla allvarlig kriminalitet är en viktig del i förvaltningens brottsförebyggande arbete. Lokal samordnare mot rekrytering av unga till kriminalitet (LOSAM) är en icke

biståndsbedömd insats inom ramen för socialtjänstens servicecyta. Insatsen riktar sig till unga mellan 10-15 år som befinner sig i ett tidigt stadium att utveckla normbrytande beteende. Stödet riktar sig även till deras föräldrar och fokuserar på att under tre till sju samtal stärka skyddsfaktorer och mobilisera nätverket runt barnet. Forskning visar att enskilda riskfaktorer utgör en relativt svag sårbarhet, medan sårbarheten ökar ju fler riskfaktorer som förekommer för en individ. Att stärka ungas skyddsfaktorer är därmed en central del av det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet.

Förvaltning arbetar sedan många år med sociala insatsgrupper (SIG). SIG är en biståndsbedömd insats riktad till unga och vuxna i åldern 12-29 år som riskerar att utveckla eller redan utvecklat en kriminell livsstil. Insatsen syftar till att bryta detta och resultera i en högre grad av självständighet och ett liv fritt från kriminalitet. Förvaltningen tillhandahåller även stöd och hjälp för den som utsatts för brott samt anhöriga till unga som utsätts eller utsätter andra för brott. Parallellt arbetar förvaltningen med riktade lovaktiviteter för att barn och unga ska ha en aktiv fritid och uppleva sociala sammanhang som bidrar till positiv utveckling och självbild samt feriejobb till ungdomar i åldrarna 16-18 år. Nyanlända ungdomar, unga med funktionsnedsättning samt ungdomar med en social problematik prioriteras särskilt.

Förvaltningens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är till stor del beroende av en god samverkan med andra aktörer men även civilsamhället. Andra aktörer och civilsamhället kan nämligen till stor del bidra till att uppmärksamma och identifiera de barn och unga som är i behov av stöd. Inom ramen för LOSAM pågår utöver arbetet med att identifiera barn och unga som riskerar att rekryteras till kriminalitet också ett arbete att stärka samverkan med skolor och polis. Stor del av arbetet som genomförs inom ramen för LOSAM handlar i samverkan med andra aktörer om att öka kunskaperna om olika risk- och skyddsfaktorer. Förvaltningen delar uppfattningen att det är av stor vikt att öka kunskapen inom de båda områdena, både vad gäller risk- och skyddsfaktorer men även hur våld i nära relation bland barn och unga tar sig i uttryck.

Socialstyrelsen har under 2021 publicerat ett kunskapsstöd med rekommendationer för socialtjänstens arbete rörande barn 6–17 år med hög risk för normbrytande beteende. Stödet innehåller fem rekommendationer om insatser som socialtjänsten bör erbjuda målgruppen. Under 2023 deltar förvaltningen tillsammans med socialförvaltningen och ett antal andra stadsdelsförvaltningar i ett nationellt samverkansarbete med stöd för implementering av kunskapsstödet. Implementering av kunskapsstödet bedöms på sikt bidra till ökade kunskaper inom förvaltningen och socialtjänsten, och till en ökad kvalitet av de insatser som ges.

Jämställdhetsanalys

Vid sidan av ålder är kön den faktor som har starkast belagd koppling till våld och kriminalitet. När det gäller barn och unga som är involverade i kriminalitet är det fler pojkar och unga män än flickor som begår brott. Detta har förvaltningen även noterat i egen statistiksammanställning. Samtidigt framgår det av delbetänkandet att andelen

flickor och unga kvinnor som misstänks för våldsbrott har ökat de senaste åren. Delbetänkandet beskriver även hur våld i nära relation tar sig olika uttryck beroende på om utövaren eller den som utsätts är pojke eller flicka. Det bedöms angeläget att förvaltningen i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetets alla delar beakta ett jämställdhetsperspektiv i syfte att belysa frågor ur både flickors och pojkars perspektiv. Föräldrade föreställningar och normer kan annars påverka vilka barn och unga som uppmärksammas samt de insatser som ges.

Förvaltning föreslår att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 mars 2023 följande.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 13 februari 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till de förslag som ges i Vägar till ett tryggare samhälle (SOU 2022:67) Kraftsamling för barn och unga. Beträffande beredningens förslag om ökad nationell styrning vill förvaltningen påtala vikten av balans mellan nationell och lokal nivå, så att statens styrning sker på lämplig nivå.

Förvaltningen anser vidare att i arbetet med nationell styrning är det viktigt att ha i åtanke skillnader som finns bland kommunerna gällande aktuella skydds- och riskfaktorer. Riskfaktorerna som till exempel trångboddhet och påverkan av långvarig arbetslöshet är av vikt ta i beaktande som en del av problematiken och som en del av hållbar lösning.

Förvaltningen välkomnar förslaget om en nationell kraftsamling för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet och ser framemot att bidra med kompetens och förslag då det är av största vikt att den lokala kännedomen inte förbises och möjligheten till lokala anpassningar bör vara fortsatt stor.

Förvaltningen anser att det är bra att Socialstyrelsen får i uppdrag att kartlägga vilka insatser som kommuner erbjuder barn och unga som utsatts för våld i en nära relation, i vilken utsträckning dessa insatser faktiskt används samt hur effektiva de är. Detta för att förhoppningsvis kunna skapa en likvärdighet nationellt i vilka insatser som erbjuds i syfte att kvalitetssäkra arbetet. Förvaltningen anser att i uppdraget med att sprida information om våld i barns och ungas nära relationer kan information om barns och ungdomars utsatthet på nätet, det digitala våldet, inkluderas.

Beträffande beredningens förslag om ett system för statsbidrag kopplat till kraftsamlingen, vill förvaltningen påtala att riktade statsbidrag generellt tenderar att kräva ett särskilt ansökningsförfarande samt att de är tidsbegränsade vilket därför inte säkerställer finansiering på lång sikt. Detta innebär även att det kan leda till

kostnadsökningar för kommunen i ett längre perspektiv, då verksamhet byggts upp med hjälp av tidsbegränsade statliga medel. Vidare bör nämnas att beviljade statliga medel ofta har ett slutdatum på ett år för när de ska vara använda vilket kan leda till att planerade insatser/åtgärder inte blir utförda.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 mars 2023 följande.

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 januari 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen har tagit del av remissen och ställer sig positiv till delbetänkandet. Förvaltningen instämmer i slutsatsen gällande beredningens förväntan att åtgärder i enlighet med de bedömningar och förslag som denna lämnat bidrar till att på olika sätt utveckla och effektivisera samhällets brottsförebyggande arbete som berör barn och unga.

Trygghetsberedningen konstaterar att det finns brister i kunskapen om våld i barns och ungas nära relationer. Förvaltningen håller med om detta och menar att kunskap och kompetens inom området behövs. Inom förvaltningens samverkansprojekt med polismyndigheten, IGOR, har man upptäckt tidigare okända våldsutövare och våldsutsatta där det finns barn. Tidig upptäckt av barn som utsatts för och bevittnat våld förebygger framtida risker framtida utsatthet för våld och våldsutövande. Samverkan mellan polis och socialtjänst är central och en utökad samverkan med regionens verksamheter skulle medföra möjligheter till ett sammanhållet stöd till den enskilde.

Förvaltningen anser att det är bra att Socialstyrelsen får i uppdrag att kartlägga vilka insatser som kommuner erbjuder barn och unga som utsatts för våld i en nära relation, i vilken utsträckning dessa insatser används samt hur effektiva de är.

Förvaltningen ställer sig mycket positiv till ett inriktningsdokument som beskriver de insatsområden som är mest angelägna att arbeta med för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Förvaltningen menar dock att det är angeläget att även regionerna är en del av kommande nationella, regionala och lokala överenskommelser i en gemensam kraftsamling för att både förebygga, upptäcka, ge stöd och insatser. Även polisens arbete riktat mot narkotika bland ungdomar och unga vuxna är avgörande för att på sikt minska gängkriminaliteten i samhället. Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Särskilt uttalande av Kristin Jacobsson (C) och Andrea Hedin m.fl. (M)

Den parlamentariska trygghetsberedningen har lämnat ett delbetänkande ”Vägar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga, innehållandes förslag inom två områden; barn och ungas involvering i gängkriminalitet samt våld i barns och ungas nära relationer.

Vi ställer oss bakom många av förvaltningens synpunkter, inte minst vikten av tidig upptäckt, fokus på barn i riskzon, vikten av samverkan med lokala civilsamhällesorganisationer, föräldrar samt behov av än större fokus på den psykiska ohälsa bland barn som begår brott. Det är bra om statens stöd till kommunerna kan öka, och samordning likaså. Däremot menar vi att staten inte nödvändigtvis är bäst att svara på hur detta genomförs. Olika modeller av samverkan kan fungera på bättre i olika av landet. Förvaltningen konstaterar att möjliga riskfaktorer för att utöva eller utsättas för relationsvåld kan vara desamma som för att dras in i kriminalitet, såsom en instabil närmiljö som präglas av våld, fattigdom och psykisk ohälsa. Att utsättas för våld i hemmet föder ofta vidare våld. Här menar vi att det inte finns någon anledning för staden och socialförvaltningen att avvakta resultatet av trygghetsberedningens arbete innan ytterligare åtgärder vidtas i staden.

Vi föreslår därför att Socialförvaltningen redan nu kartlägger och tar fram en handlingsplan för att förebygga och stoppa att barn utsätts för våld i hemmet.

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L), Andrea Hedin m.fl. (M) och Kristin Jacobsson (C)

Socialtjänsten har en avgörande roll för att förebygga att unga hamnar fel i livet och att ingripa när de behöver skydd. Det behövs dock även insatser från övriga myndigheter och ett gemensamt arbete för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet. Ett långsiktigt brottsförebyggande arbete börjar med att i större utsträckning uppmärksamma barn och unga, och deras livssituation. Likaså spelar skolan en central roll, både som arena där barn vistas till stor del och som skyddsfaktor genom en fullgjord skolgång. En övergripande och styrande strategi för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet behövs för att samordna samhällets aktörer i det arbetet. I Stockholms stad togs en sådan strategi fram av Liberalerna och det grönbå samarbetet föregående mandatperiod där tidiga insatser, tydligt skolfokus för socialtjänsten och konkret samhandling mellan socialtjänst, skola och polis är den arbetsmodell som ska gälla. Det är därför glädjande att de förslag som nu lyfts fram i Trygghetsberedningens delbetänkande i huvudsak är samma modell på nationell nivå, med motsvarande inriktningsdokument.

Samtliga punkter nedan som beredningen föreslår ska ingå i ett nationellt inriktningsdokument är områden vi arbetade aktivt med föregående mandatperiod.

- Stöd till föräldrar
- Förskola
- Fullgjord skolgång
- Meningsfull fritid
- Maskulinitetsnormer
- Förmåga att tidigt identifiera barn och unga i riskzonen samt att vidta effektiva åtgärder för att förhindra en negativ utveckling
- Strukturer för samverkan kring barn och unga i riskzonen
- Stöd till brottsoffer

Stockholms stad kan som landets största kommun ofta gå före och visa vägen. Men barn och unga bör som beredningen framhåller också uppmärksammas i större utsträckning i det brottsförebyggande arbetet på nationell nivå. De kriminella individer som begår grova våldsdåd här och nu behöver hanteras av rättsväsendet och lagföras. Men det långsiktiga brottsförebyggande arbetet för att förhindra nyrekrytering till de kriminella gängen måste pågå parallellt. Det socialt förebyggande arbetet behöver en nationell resursförstärkning likt den polisen och rättsväsendet fått. En sådan resursförstärkning från regeringen bör prioritera kommuner med utsatta och särskilt utsatta områden som drabbats hårt av dödligt våld. Det skulle möjliggöra för socialtjänsten i dessa områden att vara på plats ute i olika verksamheter samt att klara av den ökade utredningsbördan som blir en följd av våldsvågen samhället nu upplever, utan att behöva göra avkall på det förebyggande arbetet. Vägen till ett tryggare samhälle består av många olika vägar och en gemensam kraftsamling av hela samhället.

Det förebyggande arbetet behöver bedrivas både långsiktigt och konsekvent. Det är därför viktigt att långsiktiga statsbidrag till landets kommuner garanteras, dels gällande de generella statsbidragen men även riktade bidrag för viktiga insatser som bland annat hembesöksprogram, speciallärare och skolsociala team. Samtidigt behöver polisen få tydligare direktiv om att prioritera samhandling med socialtjänsten, exempelvis vid allvarssamtal och kontaktpolisverksamhet för högstadie- och gymnasieskolor. Det stuprörstänk som tidigare präglat många myndigheter måste upphöra.

Vad gäller den grupp unga som redan utvecklat extremt våldsamt beteende behöver dessa få behandling på låsta institutioner och med kvalificerade behandlingsmetoder. Regeringen måste skyndsamt prioritera ökade resurser till SiS för kvalitetshöjande insatser och utbyggnad av platser. Dessutom bör

behandlingsmetoden TFCO (Treatment Foster Care Oregon) som uttryckligen rekommenderas av Socialstyrelsen för denna målgrupp införs brett. Metoden har visat sig ha avsevärt bättre effekt på unga med extremt våldsbeteende jämfört med institutionsvård. Här bör Stockholms stad fortsätta vara pådrivande för att som första kommun i landet inrätta egna TFCO-team. Föregående mandatperiod verkade vi för att få till försöksverksamhet med delfinansiering från staten, men fick aldrig klartecken från dåvarande regering och Socialstyrelsen. Staden bör nu göra nya påtryckningar tillsammans med SKR gentemot regeringen för att möjliggöra denna testverksamhet snarast.

Den våldsvåg med en stor mängd mycket grova våldsbrott som pågår i Stockholm visar med all tydlighet att det reaktiva och förebyggande arbetet behöver ske parallellt. Samhället behöver agera här och nu, och samtidigt verka för att bryta trenden på sikt. Det är med stor oro vi ser på att en överväldigande majoritet av de nu misstänkta och häktade kopplade till rådande våldsvåg är barn och ungdomar under 18 år. En trolig orsak är att den avskaffade straffrabatten för unga vuxna 18-21 år har pressat ner utförandet av våldsamma tjänster till barn istället. Det är mycket olyckligt att de senaste årens debatt om kriminaliteten så ensidigt fokuserat på högre straff för vuxna, utan att vidta kraftfulla åtgärder för att effektivare förhindra att barn dras in i våldet. I det fortsatta arbetet måste därför ett mycket större fokus ligga på insatser för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet och vidta åtgärder som ökar riskerna väsentligt för vuxna kriminella som utnyttjar barn för kriminella tjänster. Som en följd av avskaffandet av straffrabatten behövs ett umgängesförbud med barn för dömda grova brottslingar införas.

Det är även positivt att beredningen lyfter fram vikten av att arbeta med ungas värderingar och de maskulinitetsnormer som kopplar samman våld med manlighet. Den typen av värderingar är en grogrund för våld i många olika former, både som ung och senare som vuxen. Att tidigt arbeta med ungas syn på manlighet, våld och respekt för andras kroppar är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet. Även detta var vi drivande för att utveckla och sprida föregående mandatperiod.

Vidare konstateras att möjligheten att dela information mellan samverkansparter är viktigt för att kunna bedriva ett effektivt arbete. Det är en bild vi delar men upplever även att myndigheter i vissa fall oftare ser begränsningar än möjligheter. Den sekretesshandbok som togs fram förra mandatperioden, i syfte att underlätta informationsdelning mellan socialtjänst och polis, visar på att det i väntan på ny lagstiftning ändå går att utbyta information med nuvarande regelverk.

Att beredningen efterfrågar mer utvärdering av det lokala brottsförebyggande arbetet som berör barn och unga för att öka kunskapen om vilka insatser som fungerar är välkommet. Liberalernas satsning på en akademisk socialtjänst där forskning kopplas samman med praktik är ett exempel på hur man lokalt kan bidra till ökad kunskap om vilka insatser som fungerar. Men det behövs samtidigt ett helhetsgrepp på nationell nivå för att utvärdera socialtjänstens insatser, på samma sätt som vårdens arbete utvärderas och effektiviseras.

Sammantaget är vi mycket positiva till beredningens slutsatser och förslag. Dessa är i linje med det arbete som påbörjades av Liberalerna och det grönbå samarbetet föregående mandatperiod i Stockholms stad, vilket innebär att motsvarande nationell satsning med fördel kan använda sig av stora delar av den modell staden redan använder. Vi har sett goda initiala resultat i staden och sprider gärna vår modell och vårt arbetssätt till den nationella nivån.

Utbildningsnämnden

Särskilt uttalande av Jan Jönsson m.fl. (L), Andrea Hedin m.fl. (M) och Claes Nyberg (C)

Socialtjänsten har en avgörande roll för att förebygga att unga hamnar fel i livet och att ingripa när de behöver skydd. Det behövs dock även insatser från övriga myndigheter och ett gemensamt arbete för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet. Ett långsiktigt brottsförebyggande arbete börjar med att i större utsträckning uppmärksamma barn och unga, och deras livssituation.

Likaså spelar skolan en central roll, både som arena där barn vistas till stor del och som skyddsfaktor genom en fullgjord skolgång. En övergripande och styrande strategi för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet behövs för att samordna samhällets aktörer i det arbetet. I Stockholms stad togs en sådan strategi fram av Liberalerna och det grönbå samarbetet föregående mandatperiod där tidiga insatser, tydligt skolfokus för socialtjänsten och konkret samhandling mellan socialtjänst, skola och polis är den arbetsmodell som ska gälla. Det är därför glädjande att de förslag som nu lyfts fram i Trygghetsberedningens delbetänkande i huvudsak är samma modell på nationell nivå, med motsvarande inriktningsdokument.

Samtliga punkter nedan som beredningen föreslår ska ingå i ett nationellt inriktningsdokument är områden vi arbetade aktivt med föregående mandatperiod.

- Stöd till föräldrar
- Förskola
- Fullgjord skolgång
- Meningsfull fritid
- Maskulinitetsnormer
- Förmåga att tidigt identifiera barn och unga i riskzonen samt att vidta effektiva åtgärder för att förhindra en negativ utveckling
- Strukturer för samverkan kring barn och unga i riskzonen
- Stöd till brottsoffer

Stockholms stad kan som landets största kommun ofta gå före och visa vägen. Men barn och unga bör som beredningen framhåller också uppmärksammas i större utsträckning i det brottsförebyggande arbetet på nationell nivå. De kriminella individer som begår grova våldsdåd här och nu behöver hanteras av rättsväsendet och lagföras. Men det långsiktiga brottsförebyggande arbetet för att förhindra nyrekrytering till de kriminella gängen måste pågå parallellt. Det socialt förebyggande arbetet behöver en nationell resursförstärkning likt den polisen och rättsväsendet fått.

En sådan resursförstärkning från regeringen bör prioritera kommuner med utsatta och särskilt utsatta områden som drabbats hårt av dödligt våld. Det skulle möjliggöra för socialtjänsten i dessa områden att vara på plats ute i olika verksamheter samt att klara av den ökade utredningsbördan som blir en följd av våldsvågen samhället nu upplever, utan att behöva göra avkall på det förebyggande arbetet. Vägen till ett tryggare samhälle består av många olika vägar och en gemensam kraftsamling av hela samhället.

Det förebyggande arbetet behöver bedrivas både långsiktigt och konsekvent. Det är därför viktigt att långsiktiga statsbidrag till landets kommuner garanteras, dels gällande de generella statsbidragen men även riktade bidrag för viktiga insatser som bland annat hembesöksprogram, speciallärare och skolsociala team.

Samtidigt behöver polisen få tydligare direktiv om att prioritera samhandling med socialtjänsten, exempelvis vid allvarssamtal och kontaktpolisverksamhet för högstadie- och gymnasieskolor. Det stuprörstänk som tidigare präglat många myndigheter måste upphöra.

Vad gäller den grupp unga som redan utvecklat extremt våldsamt beteende behöver dessa få behandling på låsta institutioner och med kvalificerade behandlingsmetoder. Regeringen måste skyndsamt prioritera ökade resurser till SiS för kvalitetshöjande insatser och utbyggnad av platser. Dessutom bör behandlingsmetoden TFCO (Treatment Foster Care Oregon) som uttryckligen rekommenderas av Socialstyrelsen för denna målgrupp införas brett. Metoden har visat sig ha avsevärt bättre effekt på unga med extremt våldsbeteende jämfört med institutionsvård. Här bör Stockholms stad fortsätta vara pådrivande för att som första kommun i landet inrätta egna TFCO-team. Föregående mandatperiod verkade vi för att få till försöksverksamhet med delfinansiering från staten, men fick aldrig klartecken från dåvarande regering och Socialstyrelsen.

Staden bör nu göra nya påtryckningar tillsammans med SKR gentemot regeringen för att möjliggöra denna testverksamhet snarast.

Den våldsvåg med en stor mängd mycket grova våldsbrott som pågår i Stockholm visar med all tydlighet att det reaktiva och förebyggande arbetet behöver ske parallellt. Samhället behöver agera här och nu, och samtidigt verka för att bryta trenden på sikt.

Det är med stor oro vi ser på att en överväldigande majoritet av de nu misstänkta och häktade kopplade till rådande våldsvåg är barn och ungdomar under 18 år. En trolig orsak är att den avskaffade straffrabatten för unga vuxna 18-21 år har pressat ner utförandet av våldsamma tjänster till barn istället. Det är mycket olyckligt att de senaste årens debatt om kriminaliteten så ensidigt fokuserat på högre straff för vuxna, utan att vidta kraftfulla åtgärder för att effektivare förhindra att barn dras in i våldet. I det fortsatta arbetet måste därför ett mycket större fokus ligga på insatser för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet och vidta åtgärder som ökar riskerna väsentligt för vuxna kriminella som utnyttjar barn för kriminella tjänster. Som en följd av avskaffandet av straffrabatten behövs ett umgängesförbud med barn för dömda grova brottslingar införas.

Det är även positivt att beredningen lyfter fram vikten av att arbeta med ungas värderingar och de maskulinitetsnormer som kopplar samman våld med manlighet. Den typen av värderingar är en grogrund för våld i många olika former, både som ung och senare som vuxen. Att tidigt arbeta med ungas syn på manlighet, våld och respekt för andras kroppar är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet. Även detta var vi drivande för att utveckla och sprida föregående mandatperiod.

Vidare konstateras att möjligheten att dela information mellan samverkansparter är viktigt för att kunna bedriva ett effektivt arbete. Det är en bild vi delar men upplever även att myndigheter i vissa fall oftare ser begränsningar än möjligheter. Den sekretesshandbok som togs fram förra mandatperioden, i syfte att underlätta informationsdelning mellan socialtjänst och polis, visar på att det i väntan på ny lagstiftning ändå går att utbyta information med nuvarande regelverk.

Att beredningen efterfrågar mer utvärdering av det lokala brottsförebyggande arbetet som berör barn och unga för att öka kunskapen om vilka insatser som fungerar är välkommet.

Liberalernas satsning på en akademisk socialtjänst där forskning kopplas samman med praktik är ett exempel på hur man lokalt kan bidra till ökad kunskap om vilka insatser som fungerar. Men det behövs samtidigt ett helhetsgrepp på nationell nivå för att utvärdera socialtjänstens insatser, på samma sätt som vårdens arbete utvärderas och effektiviseras.

Sammantaget är vi mycket positiva till beredningens slutsatser och förslag. Dessa är i linje med det arbete som påbörjades av Liberalerna och det grönblå samarbetet föregående mandatperiod i Stockholms stad, vilket innebär att motsvarande nationell satsning med fördel kan använda sig av stora delar av den modell staden redan använder. Vi har sett goda initiala resultat i staden och sprider gärna vår modell och vårt arbetssätt till den nationella nivån.